

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
sediul Rîșcani

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
office Rîșcani

Chișinău, str. Kiev, 3 Republica Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

Chisinau, Kiev 3, street, Republic of Moldova
MD-2078, tel. (+373 22) 43 80 02,
tel./fax (+373 22) 43 80 02, e-mail: jrc@justice.md

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL RÎȘCANI
leșire Nr. 18/08
" 24 " 08 20 18

Curtea Constituțională a RM
mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu 28

Judecătoria Chișinău sediul Rîșcani, Vă expediază atașat încheierea din 24.08.2018 și sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarul Lungu Marcel, în cadrul examinării plîngerii înaintate în ordinea art.313 CPP cu privire la anularea ordonanței procurorului Procuraturii Gernerale, Ion Tețcu din 17.08.2018 privind prelungirea măsurii preventive – obligația de a nu părăsi țara.

Anexe: încheierea nr. 10-434/2018 din 24.08.2017 – 2 file;
sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate – 14 file cu anexe pe 45;

Președinte de ședință
Judecător

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
INTRARE NR. 1259
05 09 20 18

Vitalii Ciumac

ÎNCHEIERE

24 august 2018

mun.Chșiinău

Judecătoria Chișiinău (sediul Rîșcani)

Instanța compusă din:

Președinte de ședință, judecător

Grefier

Cu participarea

Procurorului

Apărătorului

Petiționarului

Vitalii Ciumac

Leonid Ciurcă

Mihail Uglea

Victor Potlog

Marcel Lungu

Examinînd în ședință de judecată publică cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de către petiționarul Lungu Marcel în cadrul examinării plîngerii înaintate de către Lungu Marcel, înaintată în temeiul art. 313 Cod de procedură penală cu privire la anularea ordonanței procurorului Procuraturii Generale, Ion Tețcu din 17.08.2018 privind prelungirea măsurii preventive – obligația de a nu părăsi țara,

A C O N S T A T A T :

În procedura Judecătoriei Chișiinău (sediul Rîșcani) se află în examinare plîngerea înaintată de către Lungu Marcel, înaintată în temeiul art. 313 Cod de procedură penală cu privire la anularea ordonanței procurorului Procuraturii Generale, Ion Tețcu din 17.08.2018 privind prelungirea măsurii preventive – obligația de a nu părăsi țara.

În ședința de judecată din 24.08.2018 petiționarul Lungu Marcel a înaintat o cerere de ridicare a excepției de neconstituționalitate a prevederilor art.191 alin.3² CPP. În motivarea cererii a indicat că, la 20 august 2018 Lungu Marcel a depus în Judecătoria Chișiinău, sediul Rîșcani plîngere în ordinea art.196 și 313 Cod de procedură penală, privind anularea ordonanței Procuraturii Generale din 17 august 2018 privind prelungirea cu încă 30 de zile a măsurii preventive - obligarea de a nu părăsi țara. Conform art.178 alin.1 al Codului de procedură penală, obligația de a nu părăsi localitatea constă în îndatorirea impusă în scris bănuितului, învinuitului, inculpatului de către procuror sau după caz, de instanța de judecată de a se afla la dispoziția organului de urmărire penală sau a instanței, de a nu părăsi localitatea în care domiciliază permanent sau temporar, fără încuviințarea procurorului sau a instanței, de a nu se ascunde de procuror sau instanță, de a nu împiedica urmărirea penală și judecarea cauzei, de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală și a instanței de judecată și de a le comunica acestora despre schimbarea domiciliului. Potrivit art.178 alin.2 Cod de procedură penală, obligarea de a nu părăsi țara constă în îndatorirea impusă bănuितului, învinuitului, inculpatului de către procuror sau de instanța de judecată de a nu părăsi țara fără încuviințarea organului care a dispus această măsură, precum și în îndeplinirea altor obligații prevăzute la alin.(1). Totodată, alin.(3) al normei sus citate, prevede că durata măsurilor preventive la alin.(1) și (2) nu poate depăși 30 de zile și, după caz, poate fi prelungită doar motivat. Prelungirea se dispune de către procuror și fiecare prelungire nu poate depăși 30 de zile. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr.19 din 03 iulie 2018, înalta Curte a hotărât că prevederile art.178 Cod de procedură penală sunt neconstituționale în partea omisiunii de a reglementa durata maximă pentru care poate fi impusă măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara, iar până la remedierea deficienței de

reglementare și înlăturarea viciului de neconstituționalitate, se vor aplica termenele totale stabilite de art.191 Cod de procedură penală. Totodată, potrivit art.191 alin.(3/2) Cod de procedură penală, măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani. În viziunea petiționarului, prevederile art.191 alin. (3/2) ale Codului de procedură penală, și anume sintagma “pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani” din norma citată, sunt în contradicție cu prevederile art.art.4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova, respectiv sunt neconstituționale și aduc atingere drepturilor și libertăților constituționale ale învinuitului. În acest sens, petiționarul înaintează sesizarea adresată Curții Constituționale, întocmită în ordinea art.135 alin.(1) lit. a), g) din Constituție, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și efectuarea controlului constituționalității prevederilor art.191 alin. (3) din Codul de procedură penală în special sintagma “pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani” din acest articol, deoarece norma juridică care reglementează durata maximă a măsurilor preventive declararea de a nu părăsi țara și liberarea provizorie sub control judiciar nu respectă exigențele de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar reglementarea incertă a condițiilor de prelungire a duratei maxime a măsurilor preventive până la 24 luni determină o stare de incertitudine juridică. Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, a fost prevăzută procedura de exercitare, de către Curtea Constituțională, a controlului constituționalității legilor, cu întrunirea cumulativă a condițiilor, raportate la speța cauzei: 1) este prezentă o incertitudine privind constituționalitatea legii. La caz, articolul 191 alin.(3/2) din Codul de procedură penală este norma care urmează a fi aplicată prin analogie, conform prevederilor Hotărârii Curții Constituționale nr.19 din 03 iulie 2018, la examinarea cauzei aflată pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani; 2) potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, Codul de procedură penală poate constitui obiect al excepției de neconstituționalitate; 3) excepția de neconstituționalitate este ridicată de către partea în proces, al căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la examinarea cauzei. La caz, excepția de neconstituționalitate este ridicată de petiționar și partea apărării; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, care are ca obiect prevederea contestată. Verificarea constituționalității normei contestate ține de competența exclusivă a Curții Constituționale. Instanța de judecată nu este în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât în cazul neîntrunirii condițiilor menționate. Instanța de judecată, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea normelor, este obligată să sesizeze Curtea Constituțională. Prin aceeași Hotărâre a Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 prin care s-a examinat sesizarea Curții Supreme de Justiție depusă la 09 decembrie 2015, în temeiul art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale, înalta Curtea a hotărât, că: în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii condițiilor enumerate mai sus. Solicită petiționarul instanței de judecată admiterea prezentei cereri, ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale în

vederea efectuării controlului constituționalității prevederilor art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, conform sesizării anexate la prezenta cerere, precum și suspendarea examinării cauzei până la examinarea sesizării de către Curtea Constituțională.

În ședința de judecată petiționarul Lungu Marcel a susținut cererea înaintată în sensul formulat și a solicitat admiterea integrală a acesteia.

Avocatul petiționarului, avocat în bază de mandat Potlog Victor a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate prevederilor art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală înaintată de petiționarul Lungu Marcel și a solicitat admiterea acesteia.

Procurorul din cadrul Procuraturii Generale, Uglea Mihail a solicitat respingerea cererii înaintate de către petiționarul Marcel Lungu ca neîntemeiată, menționând că în cazul din speță nu se impune necesitatea sesizării Curții Constituționale.

Audiind argumentele expuse de participanții la proces în coraport cu cererea înaintată, instanța de judecată consideră cererea petiționarului Lungu Marcel ca fiind întemeiată și care urmează a fi admisă din următoarele considerente de fapt și de drept.

Conform art.4 alin.1 din Constituția RM, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

Conform art.7 alin.2, 3 CPP al RM, dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale. Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

Totodată, potrivit pct.83 din Hotărîrea Curții Constituționale a RM din 09.02.2016, verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.

Astfel, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărîre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Pct.107 din aceeași Hotărîre a Curții Constituționale stabilește că, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.

Conform hotărîrii Curții Constituționale nr.15 din 06.05.1997 cu privire la interpretarea art.135 al.1 lit.g) din Constituția Republicii Moldova, excepția de neconstituționalitate exprimă o legătură organică, logica între problema de constituționalitate și fondul litigiului principal. Ea poate fi invocată ca incident din inițiativa părților sau din oficiu de către instanța de judecată. Elementele principale ale excepției de neconstituționalitate sînt: necesitatea efectuării unui control de neconstituționalitate; existența raportului triunghiular între partea aflată în proces, ale cărei drepturi sau interese au fost eventual lezate printr-o normă neconstituțională, instanța de judecată, în fața căreia se invocă neconstituționalitatea și Curtea Constituțională chemată să soluționeze excepția de neconstituționalitate; obiectul excepției de neconstituționalitate.

În acest sens, în vederea excluderii încălcării drepturilor petiționarului, instanța de judecată conchide asupra necesității admiterii cererii petiționarului și sesizării Curții

Constituționale a RM în vederea verificării constituționalității prevederilor art.191 alin.3² CPP^{al} RM.

În baza celor expuse și în temeiul art.4 alin.3, 2, 7, 29, CPP al RM, pct.pct.83, 107 din HCC nr.2 din 09.02.2016, art.20, 115 din Constituția RM instanța de judecată,

DISPUNE :

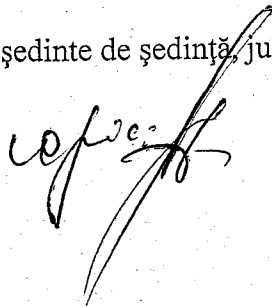
Se admite cererea înaintată de petiționarul Marcel Lungu.

Se sesizează Curtea Constituțională privind controlul constituționalității prevederilor din art.191 alin.3² din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova.

Se suspendă examinarea plîngerii depuse de Marcel Lungu împotriva ordonanței procurorului Procuraturii Generale, Ion Tețcu din 17.08.2018 privind prelungirea măsurii preventive – obligația de a nu părăsi țara pînă la examinarea sesizării de către Curtea Constituțională

Încheierea separat nu se supune nici unei căi de atac, dar poate fi atacată o dată cu fondul cauzei.

Președinte de ședință, judecător

Vitalii Ciumac

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
mun. Chișinău, MD-2004,
Republica Moldova

SESIZARE
privind excepția de neconstituționalitate
(prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a), g) din Constituție)

I. AUTORUL SESIZĂRII:

1. Nume: Lungu
2. Prenume: Marcel
3. Funcția: administrator autorizat
4. Adresa: MD-2001, str. Tighina, 49, of.3, mun. Chișinău, Republica Moldova;
5. Tel: 069200829; e-mail: lungumarcel.insolv@gmail.com

II. OBIECTUL SESIZĂRII

6. Prezenta sesizare are drept obiect de exercitare a controlului constituționalității sintagmei ”*pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani*” din art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, care nu are o suficientă claritate și previzibilitate,

(3²) *Măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.*

Prevederile legale actuale nu fac o claritate de procedură, or, sintagma ”pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoarea pe un termen mai mare de 12 ani” din norma alin.(3²) al art.191 Cod de procedură penală, are un sens general, care permite organelor de urmărire penală să interpreteze foarte larg și să stabilească cercul de persoane cărora li se poate aplica măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar și, prin analogie, obligarea de a nu părăsi țara, pentru durata maximă de 24 luni.

Lipsa clarității normei, care ar asigura stabilirea unui cerc clar determinat de infracțiuni la cercetarea cărora ar putea fi aplicată măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar și, prin analogie, obligarea de a nu părăsi țara, pentru o durată maximă de 24 de luni, sunt în contradicție cu prevederile art.4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

7. **De fapt**, pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, se află dosarul inițiat la cererea lui Lungu Marcel privind anularea ordonanței procurorului în Procuratura Generală, Ion Tețcu, din 17 august 2018 privind prelungirea măsurii preventive – obligarea de a nu părăsi țara, pentru o perioadă de încă 30 de zile, cu începere de la 18 august 2018, ora 15.00.

Temei de inițiere a cauzei judiciare, a servit faptul că la 28 februarie 2017 de către Procuratura Anticorupție a fost pornită și cauza nr.2017978070 în baza indicilor elementelor de infracțiune prevăzute de art.190 alin.(5) Cod penal, pe faptul însușirii unui complex de bunuri imobile.

Prin ordonanța Procuraturii Anticorupție din 07 iunie 2017 în privința subsemnatului a fost aplicată măsura preventivă *obligarea de a nu părăsi țara*, cu instituirea interdicțiilor stabilite.

De fiecare dată, măsura preventivă de obligare de a nu părăsi țara a fost prelungită cu 30 zile, inclusiv prin ordonanțele din 06 iulie 2017, 04 august 2017, 01 septembrie 2017, 02 octombrie 2017, 31 octombrie 2017, 30 noiembrie 2017, 28 decembrie 2017, 25 ianuarie 2018, 23 februarie 2018, 26 martie 2018, 24 aprilie 2018, 23 mai 2018, 21 iunie 2018, 20 iulie 2018, 17 august 2018.

În urma examinării unei sesizări anterioare a subsemnatului, prin hotărârea Curții Constituționale nr.19 din 03 iulie 2018:

- s-a declarat neconstituțional art.178 din Codul de procedură penală referitoare la omisiunea de a reglementa durata maximă pentru care poate fi dispusă obligarea de a nu părăsi țara;

- până la remedierea deficienței de reglementare constatate prin prezenta hotărâre și înlăturarea viciului de neconstituționalitate se vor aplica termenele totale stabilite de articolul 191 Cod de procedură penală.

La moment, potrivit art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.

La 10 august 2018 a fost depusă în cancelaria Procuraturii Generale cererea nr.5588 prin care s-a invocat, că având în vedere faptul că petiționarul este învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(5) Cod penal, pentru care sancțiunea prevede pedeapsa minimă cu închisoarea pentru un termen minim de 8 ani, adică mai puțin decât 12 ani așa cum e reglementat de art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara, raportată prin analogie la termenul liberării provizorii sub control judiciar, nu poate fi prelungită pe un termen mai mare de 12 luni. Respectiv, învinuiților de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(5) Cod penal, măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara li se poate aplica pentru o perioadă de cel mult 12 luni.

Organul de urmărire penală prin ordonanța Procuraturii Generale din 17 august 2018 a prelungit măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara pentru o perioadă de încă 30 de zile, motivând că prelungirea este în corespundere cu pct.3 al Hotărârii Curții Constituționale nr.19 din 03 iulie 2018.

Prin existența în redacția actuală a normei art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală, invocând motive voalate, generale, superficiale și făcând referire la teoria procedurii penale, de fiecare dată prelungeste măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara prin ordonanțele din: 07 iunie 2017, 06 iulie 2017, 04 august 2017, 01 septembrie 2017, 02 octombrie 2017, 31 octombrie 2017, 30 noiembrie 2017, 28 decembrie 2017, 25 ianuarie 2018, 23 februarie 2018, 26 martie 2018, 24 aprilie 2018, 23 mai 2018, 21 iunie 2018, 20 iulie 2018, 17 august 2018.

Totodată, relevant cazului dat este faptul, că prin Decizia Curții Constituționale nr.62 din 19 iunie 2018, care a avut ca obiect sesizarea subsemnatului privind constituționalitatea circumstanțelor în care poate fi inițiată cauza penală paralelă pe aceleași fapte, însă cu o altă încadrare juridică, pe care se prelungeste măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara, este o încălcare procedurală și o sfidare a principiilor, drepturilor și libertăților garantate de Legea Supremă și tratatele internaționale, deoarece existența a două seturi de proceduri în privința aceleiași persoane, cu privire la același fapt, este suficientă *per se* pentru a se constata încălcarea principiului *ne bis in idem*.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI SAU PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

8. În opinia autorului sesizării, sintagma ”*pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani*” din art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, care nu are o suficientă claritate și previzibilitate,

(3²) *Măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.*

contravine prevederilor articolelor 4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

9. Cu privire la admisibilitatea excepției de neconstituționalitate

9.1. Având în vedere faptul că excepția de neconstituționalitate constituie o procedură de inițiere de instanța de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a altui act normativ cu normele constituționale, ea reflectă existența raportului tripartit între partea aflată în proces, instanța de judecată în fața căreia se invocă neconstituționalitatea, și Curtea Constituțională, menită să soluționeze excepțiile de neconstituționalitate.

Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr.2 din 09 februarie 2016 privind interpretarea articolului 135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, a fost prevăzută procedura de exercitare, de către Curtea Constituțională, a controlului constituționalității legilor, cu întrunirea cumulativă a condițiilor, raportate la speța cauzei:

1) este prezentă o incertitudine privind constituționalitatea legii. La caz, articolul 191 alin.(3²) din Codul de procedură penală este norma care urmează a fi aplicată la examinarea cauzei aflată pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani;

2) potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din Constituția Republicii Moldova, Codul de procedură penală poate constitui obiect al excepției de neconstituționalitate;

3) excepția de neconstituționalitate este ridicată de către partea în proces, al căror drepturi și interese pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la examinarea cauzei. La caz, excepția de neconstituționalitate este ridicată de petiționar și partea apărării;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, care are ca obiect prevederea contestată

9.2. Verificarea constituționalității normei contestate ține de competența exclusivă a Curții Constituționale. Instanța de judecată nu este în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât în cazul neîntrunirii condițiilor menționate. Instanța de judecată, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea normelor, este obligată să sesizeze Curtea Constituțională.

Prin aceeași Hotărâre a Curții Constituționale, nr.2 din 09 februarie 2016, prin care s-a examinat sesizarea Curții Supreme de Justiție depusă la 09 decembrie 2015, în temeiul art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.25 lit.d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.(1) lit.d) din Codul jurisdicției constituționale Înalta Curtea a hotărât, că:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelor Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, **instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;**

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorei/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiiciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirilor condițiilor enumerate mai sus.

10. Cu privire la neconstituționalitatea sintagmei "pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani" din art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală.

10.1. Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nicio lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 27

Dreptul la libera circulație

(1) Dreptul la libera circulație în țară este garantat.

(2) Oricărui cetățean al Republicii Moldova îi este asigurat dreptul de a-și stabili domiciliul sau reședința în orice localitate din țară, de a ieși, de a emigra și de a reveni în țară.

Articolul 28

Viața intimă, familială și privată

Statul respectă și ocrotește viața intimă, familială și privată.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

10.2. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului:

Preambul

Guvernele semnatare, membre ale Consiliului Europei, (...) hotărâte, în calitatea lor de guverne ale statelor europene animate de același spirit și având un patrimoniu comun de idealuri și de tradiții politice, de respect al libertății și de preeminență a dreptului, să ia primele măsuri menite să asigure garantarea colectivă a anumitor drepturi enunțate în Declarația Universală, au convenit asupra celor ce urmează:

Articolul 1

Obligația de a respecta drepturile omului

Înaltele Părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în titlul I al prezentei Convenții;

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Articolul 13

Dreptul la un recurs efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.

10.3. Prevederi relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului:

Articolul 8

Orice persoană are dreptul la satisfacția efectivă din partea instanțelor juridice naționale competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce-i sunt recunoscute prin constituție sau lege.

10.4. Prevederi relevante din Codul de procedură penală:

Articolul 1

Noțiunea și scopul procesului penal

(1)...

(2) Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale și nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată”.

Articolul 2

Legea procesuală penală

(1)...

(2)...

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nicio lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4)...

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 7

Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.

(4) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor legale și este expusă într-un act juridic care nu poate fi supus controlului constituționalității, instanța va aplica în direct legea.

(5) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivând hotărârea sa și informând despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție.

(6) Hotărârile Curții Constituționale privind interpretarea Constituției sau privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sînt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal.

(7) Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești.

(8) Hotărârile definitive ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru organele de urmărire penale, procurori și instanțele de judecată.

Articolul 8.

Prezumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

(2) Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa.

(3) Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, în condițiile prezentului cod, se interpretează în favoarea bănuțului, învinuitului, inculpatului.

Articolul 9.

Egalitatea în fața legii și a autorităților

(1) Toți sunt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

(2) Condițiile speciale de urmărire penală și judecare față de anumite categorii de persoane care beneficiază, conform legii, de un anumit grad de imunitate se asigură în baza prevederilor Constituției, tratatelor internaționale, prezentului cod și altor legi.

Articolul 10.

Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) Toate organele și persoanele participante la procesul penal sunt obligate să respecte drepturile, libertățile și demnitatea persoanei.

(2) Limitarea temporară a drepturilor și libertăților persoanei și aplicarea de către organele competente a măsurilor de constrângere față de ea se admit numai în cazurile și în modul strict prevăzute de prezentul cod.

(3) În desfășurarea procesului penal, nimeni nu poate fi supus la tortură sau la tratamente cu cruzime, inumane ori degradante, nimeni nu poate fi deținut în condiții umilitoare, nu poate fi silit să participe la acțiuni procesuale care lezează demnitatea umană.

(3¹) Sarcina probațiunii neaplicării torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante îi revine autorității în a cărei custodie se află persoana privată de libertate, plasată la dispoziția unui organ de stat sau la indicația acestuia, sau cu acordul ori consimțământul său tacit.

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) Prejudiciul cauzat drepturilor, libertăților și demnității umane în cursul procesului penal se repară în modul stabilit de lege.

Articolul 52

Atribuțiile procurorului în cadrul urmăririi penale

(1) În cadrul urmăririi penale, procurorul, în limita competenței sale materiale și teritoriale:

(...)

12) decide aplicarea măsurii preventive, modificarea și revocarea ei în limitele prevăzute de prezentul cod.

Articolul 175

Noțiunea și categoriile de măsuri preventive

(1) Măsurile cu caracter de constrângere prin care bănuitul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal, securității și ordinii publice sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive.

(2) Măsurile preventive sunt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

(3) Măsuri preventive sunt:

- 1) obligarea de a nu părăsi localitatea;
- 2) obligarea de a nu părăsi țara.

Articolul 176

Temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive

(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori că punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(2) Arestarea preventivă și măsurile alternative de arestare se aplică numai persoanei care este învinuită, inculpată de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an și doar în condițiile prevăzute de prezentul cod.

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, procurorul și instanța de judecată vor aprecia și vor motiva, în mod obligatoriu, dacă măsura preventivă este proporțională cu circumstanțele individuale ale cauzei penale, inclusiv luând în considerare:

- 1) caracterul rezonabil al bănuielii, gravitatea și gradul prejudiciabil al faptei incriminate, apreciate în fiecare caz individual, însă fără a se pronunța asupra vinovăției;
- 2) personalitatea și caracterizarea bănuitului, învinuitului, inculpatului, inclusiv la momentul de comitere a faptelor incriminate;
- 3) vârsta și starea sănătății sale;
- 4) ocupația sa;
- 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
- 6) starea sa materială, veniturile, posesia bunurilor imobile sau a altor proprietăți;
- 7) deținerea unui loc permanent de trai, deținerea unui loc permanent ori temporar de muncă;
- 8) alte circumstanțe esențiale prezentate de bănuit, învinuit, inculpat sau de către procuror, organul de urmărire penală.

(4) În cazul în care lipsesc temeiuri pentru aplicarea unei măsuri preventive față de bănuit, învinuit, inculpat, de la acesta se obține obligația în scris de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală sau a instanței și de a le informa despre schimbarea domiciliului.

Articolul 178

Obligarea de a nu părăsi localitatea sau obligarea de a nu părăsi țara

(1) Obligarea de a nu părăsi localitatea constă în îndatorirea impusă în scris bănuitului, învinuitului, inculpatului de către procuror sau, după caz, de instanța de judecată de a se afla la dispoziția organului de urmărire penală sau a instanței, de a nu părăsi localitatea, în care domiciliază permanent sau temporar, fără încuviințarea procurorului sau a instanței, de a nu se ascunde de procuror sau instanță, de a nu împiedica urmărirea penală și judecarea cauzei, de a se

prezenta la citarea organului de urmărire penală și a instanței de judecată și de a le comunica acestora despre schimbarea domiciliului.

(2) Obligarea de a nu părăsi țara constă în îndatorirea impusă bănuितului, învinuitului, inculpatului de către procuror sau de instanța de judecată de a nu părăsi țara fără încuviințarea organului care a dispus această măsură, precum și în îndeplinirea altor obligații prevăzute la alin.(1).

(3) Durata măsurilor preventive prevăzute la alin.(1) și (2) nu poate depăși 30 de zile și, după caz, poate fi prelungită doar motivat. Prolungirea se dispune de către procuror și fiecare prelungire nu poate depăși 30 de zile.

(4) Copia de pe hotărârea definitivă a procurorului sau a instanței, adoptată în condițiile prezentului articol, se trimite organului de poliție în a cărei rază teritorială locuiește învinuitul, inculpatul sau, după caz, organelor de frontieră pentru executare și ridicarea provizorie a pașaportului în cazul prevăzut în alin.(2).

Articolul 191

Liberarea provizorie sub control judiciar

(1) Liberarea provizorie sub control judiciar este însoțită de una sau mai multe obligații prevăzute la alin.(3).

(2) Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă învinuitului, inculpatului în cazul în care există date că el va săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, să se ascundă de organele de urmărire penală, de procuror sau, după caz, de instanța de judecată.

(3²) Măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.

10.5. Prevederi relevante expuse de Curtea Constituțională în Hotărârea nr.19 din 03 iulie 2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 178 din Codul de procedură penală (obligarea de a nu părăsi țara)

Potrivit dispozitivului Hotărârii nr.19 din 03 iulie 2018, Înalta Curte **a hotărât neconstituționalitatea articolului 178 din Codul de procedură penală**, în partea de ține de omisiunea de a reglementa durata maximă pentru care poate fi dispusă obligația de a nu părăsi țara, iar până la remedierea deficienței de reglementare constatate prin prezenta hotărâre și înlăturarea viciului de neconstituționalitate se vor aplica termenele totale stabilite de articolul 191 din Codul de procedură penală.

10.6. La adoptarea articolului 191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, legiuitorul nu a ținut cont de faptul, că norma juridică trebuie să fie clară, fără a acorda posibilitatea justițiabililor de a face interpretări duplicitare. Norma art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală nu întrunește condițiile specifice reglementărilor juridice.

Sintagma "pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani" din art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală", nu corespunde criteriului de previzibilitate și de claritate a normei.

Astfel, potrivit respectivei norme, legiuitorul a prevăzut termenul maxim de 12 luni de aflare a învinuiților sub efectul măsurii preventive liberarea provizorie sub control judiciar pentru situația în care sancțiunea articolului prevede închisoare cu durata maximă de 12 ani, precum și maxim 24 de luni – pentru situația în care sancțiunea articolului prevede durata mai mare de 12 ani.

La caz, sintagma "pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani" din art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală, în redacția existentă la moment, poate a fi interpretată în sens îngust, dar și în sens larg, ceea ce pune în o situație de incertitudine și incertitudine învinuiții, respectiv oferă circumstanțe și premise ca organele de urmărire penală să

interpreteze și să aplice această normă la propria voință, contrar drepturilor și intereselor învinuiților.

Respectiv, prin contrapunerea sintagmei "*pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani*", regăsită în partea a doua a art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală cu sintagma "*cu durata maximă de 12 ani*" din partea întâi a aceleiași norme, putem concluziona, că dacă în prima parte a normei durata maximă de 12 luni poate fi aplicată pentru infracțiunile care prevăd închisoarea pe un termen de maxim 12 ani, atunci sintagma "*pe un termen mai mare de 12 ani*", ar urma a fi aplicată exclusiv învinuiților de săvârșirea infracțiunilor care prevăd închisoarea **pe un termen minim/cel puțin de 12 ani**.

Astfel de componente de infracțiuni de săvârșirea cărora ar putea fi aplicată învinuiților măsura preventivă liberarea provizorie sub control judiciar și obligarea de a nu părăsi țara prevăd ar fi: art.151 alin.(4), art.188 alin.(5), art.201¹ alin.(4), art.278 alin.(3) lit.b), art.278¹ alin.(4), art.295 alin.(6) lit.b), art.295² alin.(2) lit.b), art.337 alin.(1), art.338, art.339 alin.(2), art.340, art.342, art.343 din Codul penal.

Persoanelor învinuite de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(5) Cod penal, sancțiunea prevede pedeapsa minimă cu închisoarea pentru un termen minim de 8 ani, adică mai puțin decât 12 ani, așa cum este reglementat de art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală. Respectiv, învinuiților de săvârșirea infracțiunii prevăzută de art.190 alin.(5) Cod penal, măsura preventivă obligarea de a nu părăsi țara li se poate aplica pentru o perioadă de cel mult 12 luni, iar aplicarea măsurii preventive peste termenul de 12 luni, precum și aplicarea normei art.191 alin.(3²) Cod de procedură penală, în redacția actuală, duce la încălcarea principiilor, drepturilor și libertăților prevăzute de Lega fundamentale, precum și de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Prin modalitatea de reglementare conținută în norma vizată, legiuitorul a depășit vădit atât previzibilitatea normei, cât și faptul că legile pot stabili drepturi și obligații care, însă, nu pot deroga de la garanțiile fundamentale, ele având doar rolul de transpunere a principiilor, drepturilor și libertăților cetățenilor statului.

Norma permite limitarea drepturilor persoanei contrar art.5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, potrivit căreia "*orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Numeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția cazurilor prevăzute de lege*". În atare circumstanțe, considerăm că sunt aduse atingeri drepturilor prin prisma art.21 din Constituție, care reglementează că "*Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale*"

Din conținutul acestei norme constituționale se deduc principiul prezumției nevinovăției, al caracterului public al procedurilor penale și cel al posibilității persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

Anume principiul posibilității persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa, deduce ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii, care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a se afla în libertate în cursul judecării cauzei.

Pentru a asigura statul cu remedii împotriva ingerinței persoanei asupra căreia există dubii întemeiate că ar fi săvârșit o infracțiune, legiuitorul a impus o limitare a drepturilor acestuia, dipunând posibilitatea ca acestuia să-i fie limitată inviolabilitatea, în coraport cu interesul suprem al justiției, într-o oferire a posibilității organului de urmărire penală să ia toate măsurile necesare în descoperirea tuturor circumstanțelor cauzei.

Prin reglementarea expusă de legiuitor în art.191 alin.(3²) al Codului de procedură penală în redacția existentă, s-a oferit organului de urmărire penală dreptul de a dispune o măsură preventivă prin interpretarea în defavoarea învinuiților, contrar principiilor constituționale și prelungirii față de învinuiți a măsurii preventive până la 24 luni, deși sancțiunea infracțiunilor de care sunt învinuiți prevede o pedeapsă de închisoare pentru un termen mai mic de 12 ani.

Astfel, considerăm că, prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, deși art.5 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului, a permis organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată să prelungească pe o perioadă de până la 24 luni măsurile preventive în

privința unei persoane învinuite de săvârșirea infracțiunii pentru care se prevede sancțiunea de închisoare pe un termen mai mic de 12 ani, ceea ce este incompatibil cu conceptul termenului rezonabil de judecare a cauzei și aflării persoanei în limitele normale de circulație. Această situație, fiind mult mai generală după conținut, creează pentru persoană o situație de incertitudine, intrând în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile și art.21 din Constituție, care obligă autoritățile publice competente să asigure persoanei suspectate de săvârșirea unei infracțiuni toate garanțiile necesare apărării sale. Din esența celor expuse supra rezultă că norma de drept, al cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea litigiului aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Conform art.4 alin.(1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația de a interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin normele procesual-penale, legislatorul a urmărit instituirea unui echilibru echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile.

Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, care aplică normele procesual-penale, sunt obligate să activeze în așa mod, încât nicio persoană să nu fie neîntemeiat bătută, învinuită sau condamnată, sau supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrângere sau măsurilor preventive.

În acest sens, prin Hotărârea nr.26 din 23 noiembrie 2010, Înalta Curtea a reținut că: *"Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite, în caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile, într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează asupra obligației statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile."*

Art.134 din Constituție stabilește expres că Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separației puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Respectiv, art.191 alin.(3²) al Codului de procedură penală stabilește anumite restricții și obligații, care urmează să fie respectate de către persoana în privința căreia a fost aplicată interdicția de a părăsi țara, fără ca norma respectivă să aibă un conținut clar, fără a oferi posibilități de duble interpretări a condițiilor de prelungire a măsurilor preventive. Acest fapt generează o situație de incertitudine pentru persoanele față de care s-a aplicat interdicția de a nu părăsi țara și liberarea provizorie sub control judiciar, aceștia neavând posibilitatea de a-și adapta conduita și a-și apăra drepturile procesuale. Acest fapt constituie o ingerință în drepturile și libertățile fundamentale, precum ar fi libera circulație, viața intimă, familială și privată etc.

Astfel, normele juridice care reglementează durata maximă a măsurilor preventive declararea de a nu părăsi țara și liberarea provizorie sub control judiciar trebuie să respecte anumite exigențe de stabilitate, previzibilitate și claritate, iar reglementarea incertă a condițiilor de prelungire duratei maxime a măsurilor preventive până la 24 luni determină o stare de incertitudine juridică. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat de art.23 din Constituție, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, cu toate noțiunile bine definite, care permite corelarea acțiunilor organului de urmărire penală cu exigențele legii și definesc în mod clar domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării prevederilor respective.

Imixtiunea este considerată necesară într-o societate democratică atunci când ea este "fondată pe o necesitate socială imperioasă și mai ales proporțională scopului legitim scontat". (CiEDO, hot. Olsson c. Suediei din 24 martie 1988), adică când imixtiunea este compatibilă cu principiile democratice. Caracterul unei societăți democratice se exprimă prin supremația dreptului în societatea democratică și necesitatea de a se opune ingerințelor arbitrare în drepturile și libertățile persoanei garantate de legea națională și internațională. Acțiunea necesară într-o societate democratică se determină în raport cu echilibrul atins între drepturile individului și interesul public, fiind aplicat principiul proporționalității.

Principiul proporționalității între dreptul sau libertatea persoanei garantate de lege și necesitatea efectuării acțiunii procesuale solicitate recunoaște că drepturile omului nu sunt absolute și exercitarea drepturilor unei persoane trebuie să fie apreciată în raport cu interesul public mai larg. Articolul 8 §2 din Convenția Europeană prevede drept scop legitim pentru imixtiune de către agenții de stat în viața privată a persoanei, în domiciliu sau asupra corespondenței acestuia: securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, protejarea drepturilor și libertăților altor persoane.

Relevantă este și practica Curții Europene a Drepturilor Omului, care în *cauza Rotaru vs. România*, a concluzionat că "*o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane – care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate – să își corecteze conduita*", iar în *cauza Sunday Times vs. Regatul Unit*, Curtea Europeană a decis că "*(...) cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat*".

În astfel de circumstanțe, redacția normei art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, permite organului de urmărire penală și instanței de judecată să prelungească până la 24 luni măsura preventivă față de învinuții de săvârșirea de infracțiuni pentru care sancțiunea constituie închisoarea de până la 12 ani, deși aceasta vine în contradicție atât cu Hotărârea Curții Constituționale nr.17 din 19 mai 2016, cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului.

De asemenea, la pct.61 al Hotărârii nr.17 din 19 mai 2016, Înalta Curte a reiterat că conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

În jurisprudența sa Înalta Curte a mai reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil, care sunt concepute pentru a evita plasarea unei persoane, pentru o perioadă îndelungată, într-o stare de incertitudine referitoare la rezultatul examinării cauzei (*cauza Nakhmanovich vs. Rusia, hotărârea din 02 martie 2006, § 89, cauza Hajbeyli vs. Azerbaidjan, hotărârea din 10 iulie 2008, § 51*). Înalta Curte a relevat că aplicarea de către autoritățile judiciare a măsurii preventive neprivative de libertate, măsura care constituie o limitare a libertății persoanei, trebuie să respecte raportul de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

Respectiv, fiind în prezența unei incertitudini legislative și în virtutea rolului său de garant al supremației Constituției, Înalta Curte nu poate ignora viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această incertitudine este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. Or, Înalta Curte, în virtutea art.134 al Constituției, garantează supremația acesteia, ceea ce presupune, printre altele conformitatea întregului drept cu Constituția.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

11. Prin prezenta sesizare, se solicită Curții Constituționale:

- exercitarea controlului constituționalității și recunoașterea neconstituționalității sintagmei "*pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani*"

din art.191 alin.(3²) din Codul de procedură penală, care nu are o suficientă claritate și previzibilitate,

(3²) *Măsura liberării provizorii sub control judiciar poate fi dispusă pe un termen de cel mult 12 luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen de cel mult 12 ani sau pe un termen de cel mult 24 de luni cumulative învinuitului, inculpatului de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 12 ani.*

și care contravine prevederilor articolelor 4, 16, 20, 21, 23, 27, 28, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

VI. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prevederile normei contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei inițiată la cererea lui Lungu Marcel, aflată pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La aplicarea prevederilor contestate, organul de urmărire penală emite în repetate rânduri ordonanțe de prelungire a măsurii preventive – obligarea de a nu părăsi țara pentru perioade de 30 de zile, având aceleași motive și invocând aceleași temeuri, ultima ordonanță fiind cea din 17 august 2018, care a fost adoptată peste termenul de 14 luni de la aplicarea măsurii preventive neprivative de libertate – obligarea de a nu părăsi țara.

Excepția de neconstituționalitate ridicată și care urmează a fi examinată de Înalta Curte, este determinantă pentru soluționarea chestiunii aflată pe rolul instanței de fond, privind încălcarea drepturilor prevăzute și consfințite de Legea Supremă.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

1. Plângerea nr.47591 din 20.08.2018, aflată pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani;
2. Ordonanța din 07.06.2017 privind aplicarea măsurii preventive - obligarea de a nu părăsi țara;
3. Ordonanța din 04.08.2017 privind prelungirea măsurii preventive ;
4. Ordonanța din 01.09.2017 privind prelungirea măsurii preventive;
5. Ordonanța din 02.10.2017 privind prelungirea măsurii preventive;
6. Ordonanța din 31.10.2017 privind prelungirea măsurii preventive;
7. Ordonanța din 30.11.2017 privind prelungirea măsurii preventive;
8. Ordonanța din 28.12.2017 privind prelungirea măsurii preventive;
9. Ordonanța din 25.01.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
10. Ordonanța din 23.02.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
11. Ordonanța din 26.03.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
12. Ordonanța din 24.04.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
13. Ordonanța din 23.05.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
14. Ordonanța din 21.06.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
15. Ordonanța din 20.07.2018 privind prelungirea măsurii preventive;
16. Hotărârea Curții Constituționale nr.19 din 03.07.2018;
17. Decizia Curții Constituționale nr.62 din 19.06.2018;
18. Cererea nr.5588 din 10.08.2018;
19. Ordonanța din 17.08.2018 privind prelungirea măsurii preventive.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe propria onoare că informațiile ce se conțin în prezenta sesizare sunt exacte și corespund adevărului.

Cu profund respect,

Autorul sesizării

24 august 2018

Lungu Marcel